

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ІНСТИТУТ ДИЗАЙНУ, АРХІТЕКТУРИ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

МАУП

Ковальчук М.О., Колесник Н.Є.

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
КОЛЬОРУ В ДИЗАЙНІ**

Монографія

**Житомир
ТОВ «505»
2020**

УДК 74.535.6
К 60

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту дизайну, архітектури та журналістики (протокол № 1 від 30.01.2020 р.)

Рецензенти:

Васильєва О.С., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри дизайну Київського національного університету технологій та дизайну.

Кардашов В.М., кандидат педагогічних наук, доцент Інституту дизайну, архітектури та журналістики.

Сахневич І.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській обласній раді.

Якименко С.І., кандидат педагогічних наук, доктор наук в галузі освіти, професор, Відмінник народної освіти, завідувачка кафедри початкової освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.

ISBN 978-617-7892-16-7

Монографія присвячена науково-теоретичному обґрунтуванню змісту проблеми кольорознавству в дизайні. Монографія містить основні поняття і чинники, що визначають знання про колір і колористику. Головна увага приділяється основним принципам гармонізації кольору, виділено основні закономірності сприйняття кольору, виявлено його специфіку і визначено взаємозв'язок з практичним застосуванням колористичних знань. Метою монографії є навчити студентів володіти методами використання кольору в дизайні та живописі, а також використання знань про колір з точки зору дизайн-проектування, комп'ютерної та промислової графіки.

Монографія адресується студентам спеціальності 022 Дизайн, 015 Професійна освіта (Дизайн), 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 023 Образотворче мистецтво, науково-педагогічним працівникам у галузі дизайну закладів вищої освіти, дизайнерам, вчителям спеціалізованих шкіл художньо-естетичного спрямування.

© Ковальчук М.О., 2020

© Колесник Н.Є., 2020

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКО-ГНОСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СПРИЙНЯТТЯ КОЛЬОРУ В ДИЗАЙНІ	11
1.1. Стародавні міфологічні уявлення про колір та його символіку	11
1.2. Античні та середньовічні філософські теорії походження та значення кольору. Метафізична парадигма пізнання кольору в християнській містичній традиції	14
1.3. Природничо-наукова парадигма пізнання кольору в дизайні	17
1.4. Частина і ціле. Визначення поняття кольору	21
РОЗДІЛ 2. ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СВІТЛА І КОЛЬОРУ В ДИЗАЙНІ	25
2.1. Яскравість і світлота	25
2.2. Колірний тон і насиченість	27
2.3. Загальна кількість кольорів. Градації кожного каналу	29
2.4. Систематизація та кількісна оцінка кольорів	30
2.5. Колірні моделі	32
2.6. Колірні системи Манселла і Оствальда	35
РОЗДІЛ 3. КОЛЬОРОВИЙ ЗІР І ЗОРОВЕ СПРИЙНЯТТЯ	38
3.1. Анатомія і фізіологія органів зору	38
3.2. Процес зорового сприйняття	45
3.3. Акомодація	46
3.4. Зорове сприйняття простору	47
3.5. Об'єктивізація світлових вражень. Чітке і не чітке бачення	51
3.6. Золотий перетин у зоровому сприйнятті	56
РОЗДІЛ 4. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗОРОВОГО СПРИЙНЯТТЯ В ДИЗАЙНІ	62
4.1. Константність кольору. Кольорова пам'ять і трансформація	62
4.2. Адаптація	63

4.3. Денний і нічний зір. Ефект Пуркінє	67
4.4. Іррадіація	70
4.5. Залежність величини зорового відчуття від величини світлового подразнення. Закон Вебера. Психофізичний закон Вебера-Фехнера	76
4.6. Тривалість подразнення і тривалість відчуття	79
РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ КОЛЬОРУ. КОЛІР В ДИЗАЙН-МИСТЕЦТВІ	80
5.1. Великий колірний круг Оствальда і сфера Рунге	80
5.2. Три властивості кольору. Базові кольори	85
5.3. Кольори другої і третьої групи	86
5.4. Ахроматичні композиції	87
5.5. Гармонійне поєднання кольорів	90
5.6. Монохроматичні і споріднені кольори	96
5.7. Баланс кольору	99
5.8. Архоматичність кольору	100
5.9. Композиційно-ритмічні особливості кольору	102
РОЗДІЛ 6. КОЛІР І НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	106
6.1. Взаємовплив кольорів. Одночасний контраст	106
6.2. Послідовний контраст	108
6.3. Зміна кольору в залежності від фактури поверхні	113
6.4. Зміна кольору при різних джерелах і умовах освітлення	118
РОЗДІЛ 7. ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО СПРИЙНЯТТЯ КОЛЬОРУ	122
7.1. Закономірності впливу кольору на людину. Види впливу кольору	122
7.2. Фізіологічна дія кольору	124
7.3. Психологічна дія кольору	127
7.4. Символіка кольору	131
РОЗДІЛ 8. КОЛОРИТ В ДИЗАЙН-МИСТЕЦТВІ	133
8.1. Поняття колориту. Основні типи організації колориту	133
8.2. Співвідношення кольору. Родинні, родинно-контрастні і контрастні кольорові поєднання	136
8.3. Композиція кольору. Засоби гармонізації колориту	147

твору	
8.4. Зображувальні засоби колориту	154
8.5. Основні засоби вираження в колористиці	158
8.6. Тон, півтон, відтінок, нюанс	162
8.7. Вальор	167
8.8. Загальний колірний тон. Кольорова гама	170
РОЗДІЛ 9. КОЛОРУВАННЯ ФАРБИ:	176
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПРОЦЕС	
9.1 Способи змішування кольорів фарб	176
9.2. Техніка та методика змішування фарб	183
9.3. Механічне змішування фарб на палітрі	185
9.4. Змішування шляхом накладення фарб (лесування)	186
9.5. Адитивне змішання і роздільний мазок	190
РОЗДІЛ 10. КОЛЬОРОЗНАВСТВО У ДИЗАЙН-	194
ДІЯЛЬНОСТІ	
10.1. Багатогранність пізнання кольорознавства в дизайні	194
10.2. Колір у графічному дизайні та візуальному сприйнятті	199
10.3. Інтер'єр та екстер'єр: особливості кольоросприйняття	209
10.4. Колористичне предметно-просторове середовище	216
10.5. Фірмовий стиль та колір	226
10.6. Етнодизайн у мистецтві та візуальному сприйнятті	232
10.7. Комп'ютерний дизайн та кольороутворення	239
10.8. Психологічні особливості кольору у веб-дизайні	253
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	257
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА	259
ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	272

Наукове видання

**Ковальчук Майя Олегівна
Колесник Наталія Євгенівна**

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
КОЛЬОРУ В ДИЗАЙНІ**

Монографія

Підп. до друку 20.03.20. Формат 60×90 ^{1/16}.

Ум. друк. арк. 16,51. Наклад 300 прим.

Зам № 530

Видавець ТОВ «505» м. Житомир,

вул. М. Бердичівська, 17А

тел.: 063 101 22 33

Свідоцтво серія ДК №5609 від 21.09.2017 р.

Друк та палітурні роботи ТОВ «505»

м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А

тел.: 063 101 22 33, e-mail: printinz@gmail.com